

บทคัดย่อ

วิชาชีพแพทย์เป็นวิชาชีพที่มีขึ้นเพื่อให้การรักษาเยียวยาผู้ป่วยให้หายหรือบรรเทาจากโรค แพทย์จึงมีหน้าที่ทางศีลธรรมจรรยาที่จะต้องให้การรักษาผู้ป่วยในทุกๆกรณี เช่นนั้นแล้วในกรณีที่ผู้ป่วยปฏิเสธการรักษา หากแพทย์ไม่รักษา แพทย์จะมีความรับผิดชอบทางอาญาหรือไม่ อย่างไร

การกระทำในกฎหมายอาญามีทั้งการกระทำอันเป็นการเคลื่อนไหวร่างกายและการไม่กระทำอันเป็นการอยู่เฉยๆ ไม่เคลื่อนไหวร่างกาย สำหรับการไม่รักษานั้นเป็นการไม่กระทำอย่างหนึ่ง ซึ่งความรับผิดชอบทางอาญาอันเกิดจากการไม่รักษาอาจเป็นได้ทั้งการกระทำโดยดเว้นหรือความผิดฐานละเว้น โดยการกระทำของแพทย์จะเป็นการกระทำโดยดเว้นหรือความผิดฐานละเวนนั้น จะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ต่างๆกัน

ในความผิดที่กระทำโดยดเว้น แพทย์จะต้องมีหน้าที่อันจำต้องกระทำเพื่อป้องกันผล ซึ่งหากแพทย์ไม่ได้ลงมือรักษามาแต่แรก ย่อมไม่มีหน้าที่ป้องกันผลใดๆ แต่หากแพทย์ลงมือรักษา แพทย์ย่อมมีหน้าที่รักษาต่อไปให้ตลอดรอดฝั่งจนกว่าผู้ป่วยจะมีความเสี่ยงน้อยกว่าหรือเท่ากับ ก่อนเข้ารับการรักษา อีกทั้งมีหน้าที่ต้องดูแลสืบเนื่องและต่อเนื่องจากการรักษา ดังนั้นหากการกระทำของแพทย์เป็นการไม่รักษาเสียกลางคันหรือไม่ดูแลสืบเนื่องจากการรักษา การกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยดเว้นการอันจำต้องกระทำเพื่อป้องกันผล ซึ่งจะอ้างคำปฏิเสธการรักษาเป็นเหตุยกเว้นความผิดได้หรือไม่นั้น เนื่องจากคำปฏิเสธการรักษามีสภาพทางกฎหมายเป็นการไม่ให้ความยินยอมในการรักษาและในขณะเดียวกันก็มีสภาพทางกฎหมายเป็นการให้ความยินยอมในการไม่รักษาด้วย สำหรับสภาพทางกฎหมายที่เป็นการไม่ให้ความยินยอมในการรักษา เนื่องจากการรักษาเป็นสิ่งที่ต้องกระทำต่อเนื่องต่อร่างกายของผู้ป่วย เมื่อไม่มีความยินยอมอันเป็นเหตุยกเว้นความผิด แพทย์ย่อมมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 สำหรับสภาพทางกฎหมายที่เป็นการให้ความยินยอมในการไม่รักษานั้น เมื่อการไม่รักษาของแพทย์เป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาจะอ้างความยินยอมเป็นเหตุยกเว้นความผิดได้หรือไม่ ตามหลักการในเรื่องความยินยอม ความยินยอมจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีไม่ได้ การจะพิจารณาว่าการให้ความยินยอมใดเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีหรือไม่ จะต้องพิจารณาจากคุณธรรมทางกฎหมาย มติมหาชน และประโยชน์ของสังคมประกอบกัน แม้นักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่าชีวิตเป็นคุณธรรมชั้นสูงไม่อาจละได้ แต่ในการปฏิเสธการรักษา เนื่องจากการรักษาเป็นสิ่งที่ต้องกระทำต่อร่างกายของผู้ป่วยซึ่งผู้ป่วยมีสิทธิในเนื้อตัวร่างกายที่จะให้ผู้อื่นมากระทำการใดต่อร่างกายของตนหรือไม่ก็ได้ โดยเฉพาะการรักษาใน

ปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีทันสมัยมากมายที่ทำให้ผู้ป่วยมีชีวิตแต่ในทางชีวภาพมากกว่าที่จะกลับไปใช้ชีวิตอย่างปกติสุขได้ มติมหาชนจึงมองว่าการปฏิเสธการรักษาที่เป็นการให้ความยินยอมในการไม่รักษาเป็นสิ่งที่กระทำได้ ยิ่งไปกว่านั้นการที่ผู้ป่วยหนักเป็นผู้ที่อยู่ในสภาพทุกข์ทรมาน ไม่อาจสร้างประโยชน์ให้กับสังคมได้ การปฏิเสธการรักษาของผู้ป่วยหนักจึงไม่ใช่การกระทำที่ขัดต่อประโยชน์ของสังคม ดังนั้นหากผู้ป่วยไม่ได้เป็นผู้ป่วยหนักและอาจรักษาให้หายได้ คำปฏิเสธการรักษาไม่อาจให้ได้เพราะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี แต่หากผู้ป่วยเป็นผู้ป่วยหนัก คำปฏิเสธการรักษาไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย ในการกระทำโดยงดเว้นแพทย์จึงอาจอ้างคำปฏิเสธการรักษาของผู้ป่วยหนักเป็นเหตุยกเว้นความผิดได้

ในความผิดฐานละเว้น แพทย์ในฐานะพลเมืองดีเพียงแต่พบเห็นผู้ป่วยที่ตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิตก็มีหน้าที่โดยทั่วไปที่จะต้องเข้าช่วยเหลือผู้ป่วยแล้ว หากแพทย์อาจช่วยได้โดยไม่ควรกลัวอันตรายที่จะเกิดกับตนเองหรือผู้อื่น แต่กลับไม่เข้าช่วยตามความจำเป็น ย่อมมีความผิดฐานละเว้น เมื่อผู้ป่วยมีคำปฏิเสธการรักษาและแพทย์ไม่รักษา จะเห็นได้ว่าคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานละเว้นคือความปลอดภัยสาธารณะ เป็นคุณธรรมที่ผู้ป่วยไม่ได้เป็นเจ้าของ คำปฏิเสธการรักษาที่มีสภาพเป็นความยินยอมในการไม่รักษาจึงไม่อาจให้ได้ แต่สภาพทางกฎหมายของคำปฏิเสธการรักษาที่เป็นการไม่ให้ความยินยอมในการรักษายังมีอยู่ หากแพทย์ฝืนรักษาไปย่อมมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามหลักการในเรื่อง Good Samaritan Law หากการเข้าช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิตก่อความรับผิดชอบอย่างไรแก่ผู้กระทำ กฎหมายย่อมไม่บังคับให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบละเว้น เมื่อการรักษาก่อความรับผิดชอบทางอาญาในฐานะทำร้ายร่างกาย กฎหมายย่อมไม่บังคับให้แพทย์ต้องรับผิดชอบละเว้น การไม่รักษาของแพทย์จึงไม่มีความผิดฐานละเว้น

ในการปฏิเสธการรักษาจะมีผลทางกฎหมายเป็นการไม่ให้ความยินยอมในการรักษาและเป็นการให้ความยินยอมในการรักษาได้นั้น คำปฏิเสธการรักษาต้องมีลักษณะดังนี้ คือ 1. ผู้ปฏิเสธการรักษาจะต้องได้รับทราบข้อมูลอย่างเต็มที่ 2. การปฏิเสธการรักษามีได้เกิดจากภาวะอารมณ์อันปรวนแปร แต่ต้องเกิดจากการใคร่ครวญด้วยเหตุผล 3. การปฏิเสธการรักษาจะต้องไม่ขัดต่อประโยชน์ของรัฐ เมื่อคำปฏิเสธการรักษามีลักษณะดังกล่าวแล้ว ย่อมมีผลในทางกฎหมายดังที่กล่าวมาข้างต้น